

การประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน “บ้านพลับ”
หมู่ที่ 3 ตำบลบึงขี้เหล็ก
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวสุภาพร ศิริปัฐ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

สุภาพร ศิริปัฐ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
 กองทุนหมู่บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน
 จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์นาวาอากาศตรีเถลิงศักดิ์ ชัยชาญ, 150 หน้า

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลับมีวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานของกองทุนบรรลุเป้าหมาย เพื่อทราบข้อมูลขั้นพื้นฐานและตัวชี้วัดความเข้มแข็งเพื่อให้ได้ข้อสรุปและแนวทางในการพัฒนาบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อวิเคราะห์โอกาส ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ซึ่งมีขอบเขตในการวิจัยคือกองทุนหมู่บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งการประเมินในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เรียกว่า “ซิฟฟ์โมเดล”

วิธีดำเนินการวิจัย

จะทำการศึกษาถึงสภาพ วัตถุประสงค์ และนโยบายของกองทุนหมู่บ้านแล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์และสรุปผล โดยอาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมดังนี้ การสัมภาษณ์ การสังเกต การสอบถาม การจัดเวทีต่าง ๆ และมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเริ่มจากการกำหนดแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลและทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ศึกษาแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการดำเนินการ

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลับ พบว่า คณะกรรมการกองทุนบริหารงานค่อนข้างมีประสิทธิภาพ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

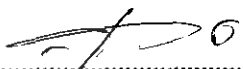
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์นำวอากาศตรีเอกกิตต์ ชัยชาญ)

กรรมการสอบ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ชาญ ณ ลำปาง)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์นำวอากาศตรีเอกกิตต์ ชัยชาญ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

๙ ๙.๙. ๒๕๔๕

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

- 9 ๙.๙. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์นาวาอากาศตรีเดกิงศักดิ์ ชัยชาญ อาจารย์นิเทศก์
- นายวิทยา กามนต์ นายอำเภอสูงเนิน และนางสุนทรี ใจสุทธิ พัฒนาการอำเภอสูงเนิน ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการและสมาชิก ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์	2
3. กรอบแนวคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	2
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	4
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	4
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	6
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	7
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	8
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	8
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพป์โมเดล	11
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ	13

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	15
1. วิธีการประเมิน โครงการ	15
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	17
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	18
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการ	23
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	23
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	24
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์การติดตามการประเมินโครงการ	25
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	25
2. ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม	37
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	41
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	41
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	42
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	44
1. วัตถุประสงค์	44
2. วิธีดำเนินการ	44
3. ผลการดำเนินการ	44
4. อภิปรายผล	45
5. ข้อเสนอแนะ	46
บรรณานุกรม	47
ภาคผนวก ก	49
ภาคผนวก ข	89
ภาคผนวก ค	141

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. รูปแบบการประเมินแบบ CIPP กัยการประเมินกองทุนหมู่บ้าน หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (ทุนสะสมของหมู่บ้าน)	21
2. รูปแบบการประเมินแบบ CIPP กัยการประเมินกองทุนหมู่บ้าน หน่วยระบบ B : หน่วยการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (ทุนสะสมของแต่ละราย)	22
3. คู่มือการชำระเงิน (สรุป) (คอลดาร์ สรอ.)	28
4. พื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย	30
5. ความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดินของภาคต่าง ๆ	30
6. สถานการณ์มลพิษทางน้ำ ปี 2539 – 2541	31
7. อัตราการเกิดคดี (จำนวนต่อประชาชน 100,000 คน)	31
8. โครงสร้างงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2545 – 2546	33
9. หนี้สินเกษตรกรจังหวัดนครราชสีมา ปี 2544 – 2545	34

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

รัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาอันมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้ดำเนินการกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรีคอยควบคุมดูแล โดยมีแนวคิดมุ่งเน้นการพึ่งพาตนเอง การตอบสนอง ความต้องการและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของฐานรากทรัพยากรที่สำคัญของประเทศในกรอบของปรัชญาการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยมีชุมชนเป็นผู้กำหนดขนาดและจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภูมิปัญญาของตนเองเป็นการเปิดโอกาสและเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเมืองอาศัยการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน

จากความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จึงได้รับการจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านกองทุนละ 1 ล้านบาทจากรัฐบาล และได้นำเงินดังกล่าวให้สมาชิกในหมู่บ้านกู้ยืมเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล ดังนั้นเพื่อให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลมากน้อยเพียงใดนั้นจำเป็นต้องมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งผู้ประเมินในฐานะที่เข้าไปศึกษาและเก็บข้อมูลจากกองทุนหมู่บ้านพลับ จึงได้จัดทำรายงานการประเมินกองทุนหมู่บ้านพลับในรูปของสารนิพนธ์ (Substantive Report) เพื่อแสดงถึงจุดเด่นจุดด้อยหรือข้อดีข้อเสียของกองทุนหมู่บ้านพลับที่ใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาบ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงจี่เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ของการประเมินดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมาย
- 2) เพื่อทราบข้อมูลขั้นพื้นฐานและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
- 3) เพื่อให้ได้ข้อสรุปและแนวทางการพัฒนาในด้านการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต
- 4) เพื่อวิเคราะห์โอกาส ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกองทุนหมู่บ้านพลับที่เป็นกรณีศึกษา

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ผู้ประเมินนำมาประเมินกองทุนหมู่บ้านพลับ ได้แก่แนวคิดตามรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่าชิพโมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีความหมายดังนี้

C	มาจากคำว่า	Context	คือบริบทของหน่วยระบบหรือสถานะแวดล้อม
เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล			
I	มาจากคำว่า	Input	คือปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบเพื่อพิจารณา
ความเหมาะสมของความพร้อมของทรัพยากร			
P	มาจากคำว่า	Process	คือกระบวนการของหน่วยระบบเพื่อหาข้อบก
พร่องของการดำเนินการ			
P	มาจากคำว่า	Product	คือผลผลิตของหน่วยระบบเพื่อเปรียบเทียบผล
ผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ			

4. วิธีดำเนินการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงจี่เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีการดำเนินการต่อไปนี้

- 1) ศึกษาวัตถุประสงค์และนโยบายของกองทุนหมู่บ้านโดยละเอียด
- 2) ศึกษาสภาพของกองทุนหมู่บ้านพลับที่ใช้เป็นกรณีศึกษา
- 3) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ อาทิ ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน เป็นต้น และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

(Secondary Data Source) ได้แก่ ข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) แผนพัฒนาตำบล เอกสารต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

- 4) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์
- 5) สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงจี่เหล็ก อำเภอดงเนิน จังหวัดนครราชสีมา คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

- 1) ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลทำให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมาย
- 2) ได้ทราบถึงข้อมูลขั้นพื้นฐานและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
- 3) ได้ข้อสรุปและแนวทางการพัฒนาในด้านการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ
- 4) ได้ทราบผลการวิเคราะห์โอกาส ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกองทุนหมู่บ้านพลับที่เป็นกรณีศึกษา

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มและการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง โดยได้นำหลักปรัชญาที่ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

- เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
- เกื้อกูลผลประโยชน์คือผู้ค้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
- กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นจะประสบความสำเร็จดังวัตถุประสงค์ของโครงการได้ควรมีหลักการสำคัญ 6 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการจัดตั้งกองทุน
- 2) จิตสำนึกในการเป็นเจ้าของทุน ส่วนร่วมในการกำหนดกติกาด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
- 3) ความสามัคคี ประสานความร่วมมือในด้านการเรียนรู้
- 4) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ
- 5) พัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน กระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น
- 6) ติดตามกำกับ ประเมินผลโครงการ

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544
- 3) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 4) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544
- 5) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. 2545

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 ประเด็น ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีชื่อย่อว่า กทพ. มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 4 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้หากไม่มีการแต่งตั้งใหม่เมื่อพ้นวาระให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่
- การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

2.2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติงานธุรการ ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน ประสานงานกับส่วนราชการ สนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากร รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อกรรมการ

(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏอยู่ในภาคผนวก ก)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งกล่าวไว้ดังนี้

1. จะต้องมีจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด
2. การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม
คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 มีดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ตลอดจนยืนยันในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
- 7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540
- 9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20(3) และ (4)

(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏอยู่ในภาคผนวก ก)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและแบบประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริงสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนประกอบสำคัญ 5 ส่วนได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน
2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน
3. การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชน
4. ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน
5. แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏอยู่ในภาคผนวก ก)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพลับ ตำบลบึงจี่เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้งกองทุน
บ้านพลับ เลขที่ 13/1 หมู่ที่ 3 ตำบลบึงจี่เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา 30170 .
2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
  - 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับบริการสมาชิก
  - 2) เพื่อเป็นการออมเงินด้วยวิธีการถือหุ้นสำหรับสมาชิก
  - 3) เพื่อให้บริการเงินกู้สำหรับสมาชิก
3. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและหลักทรัพย์ดังนี้
  - 1) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
  - 2) เงินค่าหุ้นของสมาชิก

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) เป็นผู้ที่พักอาศัยหรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 2 ปี
- 2) เป็นผู้ที่มีความเข้าใจในระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน
- 3) เป็นผู้พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านทุกประการ
- 4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นชอบด้วยทุกประการ

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 1) ยื่นคำขอเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2) คณะกรรมการพิจารณาจากการรับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกของกองทุน

6. สำหรับสมาชิกที่ขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกจะเข้าเป็นสมาชิกใหม่ได้

- 1) จะต้องพ้นจากสมาชิกเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี
- 2) จะต้องเห็นชอบจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

7. คณะกรรมการมีมติเห็นชอบคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้ารายละ 20 บาท

8. เมื่อคณะกรรมการรับเข้าเป็นสมาชิกจะต้องเสียเงินค่าหุ้นรายละ 10 บาท มีสิทธิ์ถือหุ้นรายละไม่เกิน 5 หุ้น

9. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องประชุมคณะกรรมการปีละไม่น้อยกว่า 12 ครั้ง มีสมาชิกเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิก

10. การวินิจฉัยชี้ขาดในทุกกรณีให้ถือเสียงข้างมากเป็นหลักปฏิบัติ

11. ประเภทเงินกู้สมาชิกสามารถกู้ยืมเงิน ไปใช้ในกิจกรรมดังนี้

- 1) การพัฒนาอาชีพ
- 2) การสร้างงาน
- 3) การสร้างงานหรือเพิ่มรายได้ให้กับประชากร

12. วงเงินกู้สมาชิกสามารถกู้ยืมได้รายละ ไม่เกิน 20,000 บาท

13. ผลการดำเนินการผู้กู้จะต้องเสนอโครงการพร้อมรายละเอียดเงินกู้ให้ชัดเจน

14. การชำระเงินกู้ของสมาชิกจะต้องชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยคืนเข้ากองทุนในระยะเวลา 1 ปี

15. การกู้ยืมในกรณีฉุกเฉินสมาชิกสามารถกู้ยืมได้มากกว่า 20,000 บาท โดยอยู่ในอำนาจอนุมัติของคณะกรรมการและมติที่ประชุม

16. การกู้ยืมเงินทั้งสองกรณีผู้กู้จะต้องทำสัญญากู้ยืมไว้เป็นหลักฐานให้กับคณะกรรมการ และมีผู้ค้ำประกันไม่น้อยกว่า 2 คน

17. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับสมาชิกคิดดอกเบี้ยร้อยละ 3 บาทต่อปี หากผิดสัญญาเสียเบี้ยปรับร้อยละ 0.50 บาทต่อวัน

18. การจัดสรรกำไรประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีกองทุนจะจัดสรรกำไรสุทธิดังนี้
- 1) เงินปันผลค่าหุ้นร้อยละ 10
  - 2) เงินประกันความเสี่ยงร้อยละ 20
  - 3) เงินเฉลี่ยคืนผู้ถือหุ้นร้อยละ 10
  - 4) เงินตอบแทนคณะกรรมการร้อยละ 15
  - 5) เงินพัฒนาอาชีพหมู่บ้านร้อยละ 10
  - 6) เงินสมทบกองทุนหมู่บ้านร้อยละ 15
  - 7) เงินสวัสดิการสำหรับสมาชิกร้อยละ 10
  - 8) เงินที่คณะกรรมการเห็นสมควรเป็นอย่างอื่นอีกร้อยละ 10
19. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องจัดทำบัญชีสรุปรายรับรายจ่ายและปิดประกาศให้ทราบโดยทั่วไปอย่างเปิดเผย
20. คณะกรรมการกองทุนจะต้องตรวจสอบบัญชีและรายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมรายละเอียดให้คณะอนุกรรมการทราบทุกกรอบ 3 เดือน และ 1 ปี
21. คณะกรรมการกองทุนสามารถเรียกประชุมสมาชิกกองทุนได้ตามความเหมาะสมหรือในกรณีจำเป็น
22. การกู้ยืมเงินในกรณีฉุกเฉินสมาชิกจะต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกันเป็นราคาไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนเงินกู้ยืม

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แนวทางในการพิจารณาเงินกู้สำหรับกองทุนหมู่บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงชีเหล็ก อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้ยึดหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ที่มีประวัติดี เป็นคนซื่อสัตย์ ไม่เคยมีประวัติเสียหายทางด้านต่าง ๆ ออกตนขยันหมั่นเพียร และมีประสบการณ์ในธุรกิจที่จะทำ
2. มีหลักประกัน หรือบุคคลค้ำประกันที่สามารถชำระหนี้แทนได้และมีความรับผิดชอบ ถ้าเป็นทรัพย์สินจะต้องมีสภาพคล่องตัว
3. ความสามารถในการชำระหนี้
  - พิจารณาจากรายได้ของผู้กู้ การประมาณรายได้ รายจ่าย
  - ภาวะการตลาดของสินค้าผู้กู้ ธุรกิจมีตลาดรองรับหรือไม่ ขายได้หรือไม่
  - มีปัญหาในการหาวัตถุดิบมาผลิตหรือไม่

4. ผู้ดูแลควรมีเงินทุนสำรองของตนเองจำนวนหนึ่งไว้สำหรับประกอบธุรกิจในส่วนที่เหมาะสม หากใช้เงินทุนตนเองน้อยแต่ขอกู้มาก ภาระการผ่อนชำระก็จะสูง ดังนั้นควรพิจารณาถึงปัญหาในข้อนี้ด้วย

7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

1. รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544] ดังนี้ การประเมินแบบจำลอง CIPP Model เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

แบบจำลอง CIPP Model ประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมศึกษาปัญหาอุปสรรค อันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจที่เหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้
3. การประเมินกระบวนการ ทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการรวบรวมสารนิเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงานเป็นการสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น
4. การประเมินผลผลิต เพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

2. รูปแบบการประเมินชีพฟ์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam' CIPP Model)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุคม จำรัสพันธุ์ และคณะ ได้สรุป “แนวคิดและรูปแบบประเมินชีพฟ์ของสตัฟเฟิลบีม” ในหนังสือ ชุมวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545 : 89-91 ดังนี้

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพฟ์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิด

สารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ มีแนวความคิดพื้นฐานและการตัดสินใจที่สอดคล้องกับการประเมินที่ประเมิน มีดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
  2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ
  3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
  4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ
- การตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินมีดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการเพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน มีการช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสและยังเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม ในการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น เพิ่มขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนให้กับท้องถิ่นของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

9. เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

นงลักษณ์ เดชะพิพงษ์. วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. ได้กล่าวเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านไว้ว่า กองทุนหมู่บ้านตามนโยบายรัฐบาลดังกล่าวคือเกิดเวทีค้นหาและค้นหาคนดี คนที่น่าเชื่อถือ เกิดการรวมตัวกันเพื่อประจุมร่วมกันอย่างน้อย 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน เพราะชุมชนไม่เคยมีคนมาประชุมมากขนาดนี้เนื่องจากไม่เคยร่วมมือกัน ได้ภาพของคนในชุมชนประชุมร่วมกัน

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันอังคารที่ 15 มกราคม 2545 หน้า 6 ได้กล่าวการบริหารกองทุนด้านบาทให้มีประสิทธิภาพว่า การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมากกว่ายึดกฎระเบียบตายตัว จึงต้องแก้ไขระบบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง การติดตามช่วยเหลือปัญหาแก่ชาวบ้าน การเสริมสร้างความเข้มแข็ง

แก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัด การบริหารแบบโปร่งใส เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนทุกระดับมีแนวทางพัฒนาภาคให้มีความคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันเสาร์ที่ 19 มกราคม 2545 หน้า 20 ได้กล่าวว่า ความคืบหน้าของนโยบายกระจายรายได้สู่ชุมชนระดับรากหญ้าปรากฏผ่านโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหลังจากรัฐบาลดำเนินโครงการไปได้ประมาณ 5 เดือน ขณะนี้โอนเงินให้แล้ว 97% นอกจากนี้คณะกรรมการประเมินเบื้องต้นเห็นว่ามีความก้าวหน้าสูงมาก เนื่องจากผู้กู้ไม่สามารถชำระคืนได้ ปัญหาหลักคือระยะเวลาใช้คืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย 1 ปีเร็วเกินไป ส่วนใหญ่ชาวบ้านทใช้เงินกู้สำหรับลงทุนเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ที่ยังไม่ทันขายผลผลิตมาชำระหนี้ตามกำหนดได้

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันพฤหัสบดีที่ 31 มกราคม 2545 หน้า 12 ได้กล่าวเกี่ยวกับบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านก้าวอย่างที่ต้องฟันฝ่าว่าโครงการบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์มาตลอด เพราะเป็นการทำหลักสูตรแบบเร่งรีบ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ก็ทำกันอย่างจุกจิก เครื่องมืออาคารสถานที่เรียนก็ไม่มีความพร้อม สถาบันแต่ละแห่งต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้ากันเองด้วยเหตุนี้ร่วมกับคุณภาพการผลิตบัณฑิตที่ผ่านมาจากสถาบันราชภัฏทำให้สังคมไม่ไว้วางใจว่าสถาบันราชภัฏจะสามารถผลิตบัณฑิตได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นอกจากนั้นยังต้องฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ระหว่างทำงานในพื้นที่ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องใหม่ทั้งสิ้น ประกอบกับมีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานเข้าไปตรวจสอบดูแล ซึ่งมาตรฐานของแต่ละหน่วยงานก็แตกต่างกันการทำงานจึงไม่ใช่เรื่องง่ายอย่างที่หลายคนคิด

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงจี่เหล็ก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นการประเมินเชิงระบบ (System Approach) โดยใช้ชีพม์โมเดล (CIPP Model) ในการประเมิน ซึ่งจะทำการประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชน ท้องถิ่น
2. ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้
3. ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบคือหน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้
4. ประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

สำหรับแนวคิดที่นำมาใช้ในการประเมินโครงการ มีดังนี้

1. แนวคิดของสเตก (Stake's Concepts) สเตกได้กล่าวว่า การประเมินคือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายแล้วนำมาจัดให้เป็นระบบ

2. แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพม์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” นอกจากนี้สตัฟเฟิลบีมได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1	กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
ขั้นตอนที่ 2	การเก็บรวบรวมข้อมูล
ขั้นตอนที่ 3	วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอ

และสตัฟเฟิลบีมได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภทซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่ารูปแบบการประเมินแบบซิพพ์ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปใช้ในการกำหนด โครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณายุติ สัมเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

3. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model) สคริฟเวนได้กำหนดความหมายของการประเมิน “การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัด

และเกณฑ์ในการประเมิน” และมีความพยายามที่จะสร้างแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ผสมผสานแนวคิดของไทเลอร์และครอนบาคเข้าด้วยกัน โดยได้จำแนกประเภทของการประเมินออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

3.1 การประเมินยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา โดยแบ่งการประเมินเป็น 2 ระยะคือ

3.1.1 การประเมินระหว่างดำเนินการ

3.1.2 การประเมินผลรวม

3.2 การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่นำผลกระทบอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการตัดสินคุณค่าด้วยระบบคุณธรรม

นอกจากนี้ สคริพเวน ได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- 1) การประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ อาทิ จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาหรือประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้
- 2) การประเมินความคุ้มค่า (Payoff Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนที่ผลของการดำเนินโครงการมีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ความหมายของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษา ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง หรืออาจเป็นสิ่งที่มีชีวิตอื่น ๆ หรือเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต

สำหรับประชากรที่ใช้ในการศึกษานับถวายเป็นหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลนุ่งจีเหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีความหมายดังนี้

- 1) ประชากร หมายถึง จำนวนสมาชิกในหมู่บ้านนุ่งจีเหล็กซึ่งมี 217 คน
- 2) ประชากร หมายถึง จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านนุ่งจีเหล็กซึ่งมี 62 คน
- 3) ประชากร หมายถึง จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านนุ่งจีเหล็กซึ่งมี 40 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานับถวายเป็นหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลนุ่งจีเหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จะใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

- 1) กลุ่มตัวอย่างของจำนวนสมาชิกในหมู่บ้านพลับที่ใช้ศึกษาคือ 140 คน จากจำนวนสมาชิกในหมู่บ้านทั้งหมด 217 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่างของจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านพลับที่ใช้ศึกษาคือ 52 คน จากจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 62 คน
- 3) กลุ่มตัวอย่างของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านพลับที่ใช้ศึกษาคือ 36 ครัวเรือนจากจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านพลับทั้งหมด 40 ครัวเรือน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร (Variable) หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบซึ่งอาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและ โครงสร้างของสิ่งที่กำลังศึกษา

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

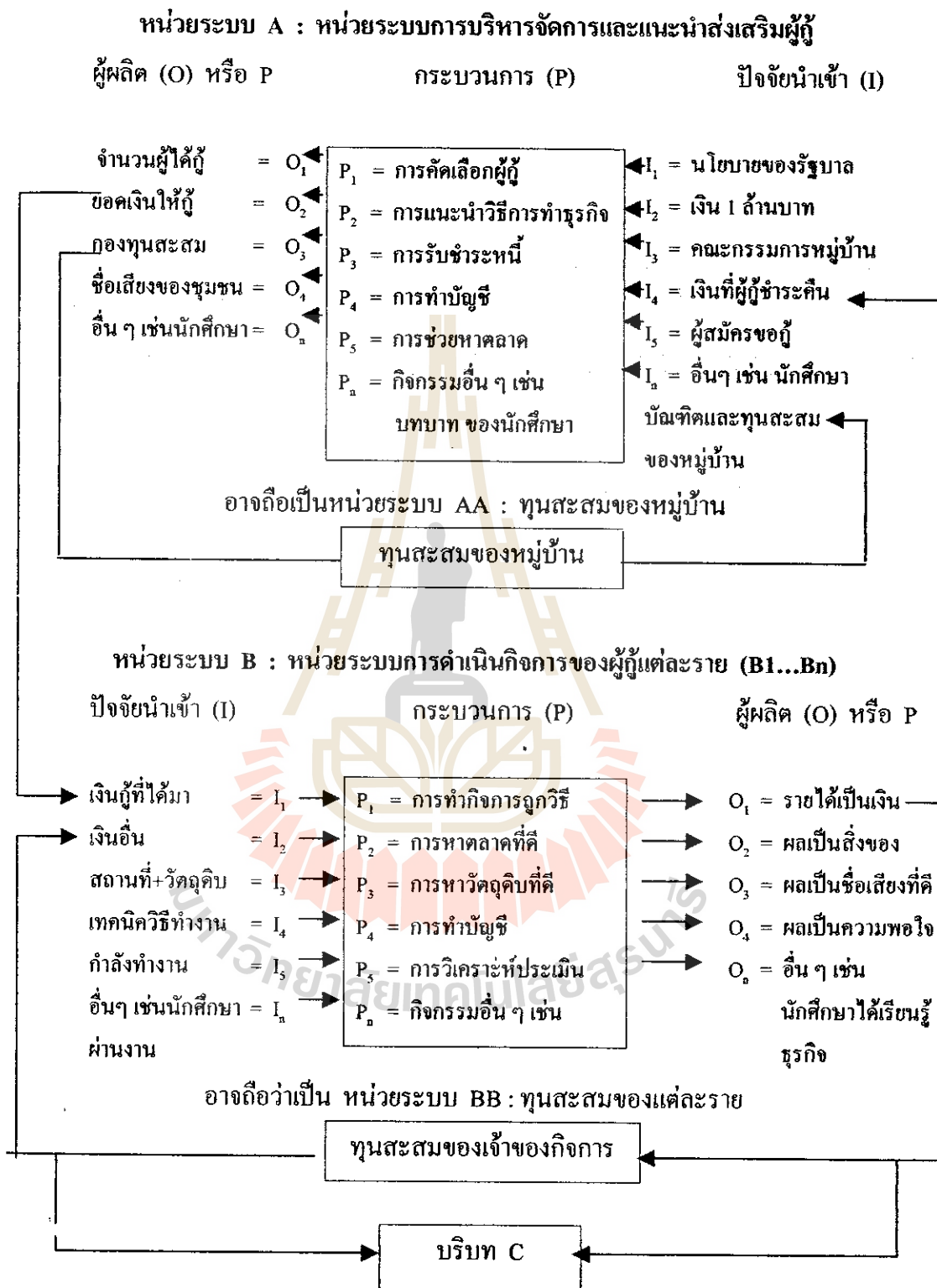
ตัวชี้วัด (Indicators) หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องศึกษานั้นจะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้นจะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะ ในเชิงปริมาณและในส่วนที่แสดงในลักษณะเชิงคุณภาพ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีการประเมินหน่วยระบบ 2 หน่วยระบบดังนี้

1. การประเมินหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A)
2. การประเมินหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดและตัวแปรที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลับ จึงเป็นไปตามกรอบแนวคิดทฤษฎี ดังนี้

แผนภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบภายในกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “จิปทโมเดล” ซึ่งมี ส่วนประกอบดังนี้

แผนภูมิที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภูมิที่ 1 นี้ แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้จึงประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้โดยมีหน่วยระบบสะสมเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิมีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ได้แก่ O ตามรายการต่าง ๆ

หน่วยระบบ B คล้ายกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคนมีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละรายมี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการ และมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจช่วยหาตลาดสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท C ในที่นี้ หมายถึง บริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศและประชากรของชุมชนตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุน

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP กับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีรูปแบบการประเมินโดยใช้ตารางดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบการประเมินแบบ CIPP กับการประเมินกองทุนหมู่บ้าน
หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (ทุนสะสมของหมู่บ้าน)

Context		Input		Process		Product (O)	
C ₁	ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	I ₁	นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชน	P ₁	การคัดเลือกผู้กู้	O	ผลโดยตรง
C ₂	สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	I ₂	เงิน 1 ล้านบาท	P ₂	การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ		-จำนวนผู้กู้ -ยอดเงินให้กู้
C ₃	สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	I ₃	คณะกรรมการหมู่บ้าน	P ₃	การรับชำระหนี้		ผลกระทบโดยตรง
C ₄	วัฒนธรรมและประเพณี	I ₄	เงินที่ผู้กู้ชำระคืน	P ₄	การทำบัญชี		-จำนวนผู้ที่ได้
C ₅	โครงสร้างพื้นฐาน	I ₅	ผู้สมัครขอกู้	P ₅	การช่วยหาตลาด		-จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
							-การขยายกิจการของผู้กู้
							ผลกระทบทางอ้อม
							-กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
							-ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
							-ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2 รูปแบบการประเมินแบบ CIPP กับการประเมินกองทุนหมู่บ้าน
หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินการของผู้ดูแลราย (ทุนสะสมของแต่ละราย)

Context		Input		Progress		Product (O)	
C ₁	ความรู้ความ สามารถของผู้ ดูแลราย	I ₁	เงินที่ผู้ ดูแลราย มี	P ₁	การทำ กิจการ ถูกวิธี	O	ผลโดยตรง - รายได้เป็น ตัวเงิน
C ₂	หนี้สิน ธนาคาร ของผู้ ดูแลราย	I ₂	เงินอื่น ๆ	P ₂	การ ตลาด ที่ดี		- ผู้ ดูแลราย ได้ผล ผลิต เป็น สิ่ง ของ ผล กระทบ โดย ตรง
C ₃	หนี้ นาย ทุน นอก ระบบ ของผู้ ดูแลราย	I ₃	สถานที่ และ วัตถุ คิ บ	P ₃	การ หา วัตถ คิ บ ที่ ดี		- ผู้ ดูแลราย ได้ ขยาย ก ิจ การ
C ₄	อาชีพ หลัก ของผู้ ดูแลราย	I ₄	เทคนิค วิธี ทำ งาน	P ₄	การ ทำ บัญชี		ผล กระทบ ทาง อ้อม
C ₅	ประ ส บ การ ณ์ ใน การ ด ำ เนิน ก ิจ การ	I ₅	กำลัง ทำ งาน	P ₅	การ วิ เคราะห์ ประเมิน		- ผู้ ดูแลราย มี การ ท ั้ง ตนเอง - ผู้ ดูแลราย มี ศ ัก ภ า พ และ มี ความ เข้ม แข็ง ใน ก ิจ การ ของ ตนเอง อย่าง ข ่ง ย ืน - การ กล ั บ ค ืน ถ ิ่น ของ ประ ช า ชน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงจี่เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีการดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) จะทำการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์ซึ่งประกอบด้วย
  - 1.1 กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
  - 1.2 ผู้นำชุมชนหรือประธานกองทุนหมู่บ้าน
  - 1.3 ประชาชนทั่วไป (ทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและไม่ใช่สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน)

จากนั้นก็ทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (บร.3) และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ (บร.9) แล้วสรุปผลการสัมภาษณ์

2. การสังเกต (Observation) จะทำการสังเกตกลุ่มเป้าหมายโดยการสังเกตพฤติกรรมความรู้สึกลึกซึ้งแล้วทำการจดบันทึก

3. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant observation) คือการสังเกตพฤติกรรมความรู้สึกลึกซึ้งของกลุ่มเป้าหมายโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือการจัดเวทีชาวบ้าน

4. แบบสอบถาม (Questionnaire) จะทำการสอบถามกลุ่มเป้าหมายโดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ มาประมวลเป็นคำถามสั้น ๆ เข้าใจง่าย

5. การจัดเวทีประชุมชาวบ้านในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล อาทิ เช่นการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน แบบรายงานที่ใช้คือแบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (บร.6) หรือการจัดเวทีประชาคมวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชนโดยใช้กระบวนการ AIC แบบรายงานที่ใช้คือ การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน (บร.12) เป็นต้น

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้น ตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการเก็บรวบรวม การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน และมีการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมินซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงจี่เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล (ปฐมภูมิ , ทติยภูมิ)

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan
3. เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังนี้
  - 3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหรือประชาชนทั่วไปทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่ใช่สมาชิกกองทุน รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการจัดประชุมต่าง ๆ เช่น การจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านและระดับตำบล
  - 3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) ได้แก่ เอกสารหลักฐานต่าง ๆ จากกองทุนหมู่บ้าน แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลปี 2545 แผนพัฒนาตำบล 5 ปี (2545-2549) ข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) เป็นต้น
4. วิเคราะห์ข้อมูลแล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูล เป็นต้น แล้วนำข้อมูลนั้น ๆ มาคำนวณด้วยมือ เครื่องคำนวณ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินกองทุนหมู่บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลนุ่งขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติในรูปของตาราง สัดส่วน ร้อยละ เช่น อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา เพศ จำนวนประชากร เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจหรือความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากแบบสอบถาม การบันทึกผลการสัมภาษณ์ หรือจากการสังเกต โดยการนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้หลักการของตรรกะเพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่สามารถนำไปอธิบายในประเด็นที่ต้องการมาตอบได้อย่างชัดเจน

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินผลโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงชีเหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ

1.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร. 1

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ประเทศไทยได้ประสบกับวิกฤตทางการเงินอย่างรุนแรงในกลางปี 2540 ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศมีปัญหาทางด้านเสถียรภาพอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในปี 2541 ส่งผลให้เศรษฐกิจฟองสบู่แตก ภาคธุรกิจขาดสภาพคล่องและประสบกับภาวะล้มละลาย อัตราเงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้น เกิดภาวะการถดถอยทางเศรษฐกิจอย่างมากจนเศรษฐกิจหดตัวถึงขั้นติดลบ และระดับรายได้ของคนลดลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งเกิดภาวะการว่างงานเพิ่มขึ้นกว่า 1 ล้านคน เป็นเหตุให้คนจำนวนมากต้องตกอยู่ในสภาพที่เป็นคนจน โดยเฉพาะคนในชนบทคิดเป็นร้อยละ 91.2 ของคนจนทั้งประเทศในปี 2543

ความยากจนของประเทศไทยมีลักษณะที่สำคัญสรุปได้คือ คนจนส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบทโดยคนจนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคเกษตร มีพื้นที่ทำกินน้อย มีครัวเรือนขนาดใหญ่ มีอัตราส่วนพึ่งพิงหรืออัตราส่วนการเลี้ยงดูผู้สูงอายุและเด็กสูง รวมทั้งยังพบว่าคนจนได้รับการศึกษาน้อยกว่าคนทั่วไป อย่างไรก็ตามความยากจนที่เกิดขึ้นในสังคมไทยจะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงระดับความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยว่ามีมากน้อยเพียงใด

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

คณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและขยายบทบาทอุตสาหกรรมไทยให้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงสถานะทางสังคม โดยมีแนวทางในภาพรวม คือ

- 1) มุ่งสู่การผลิตสินค้าระดับกลางและระดับสูงมากขึ้น เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นโดยสินค้าที่ผลิตต้องพัฒนารูปแบบ ปรับเปลี่ยนเทคโนโลยี รวมทั้งปรับปรุงการจัดการด้านคุณภาพเพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดระดับบน

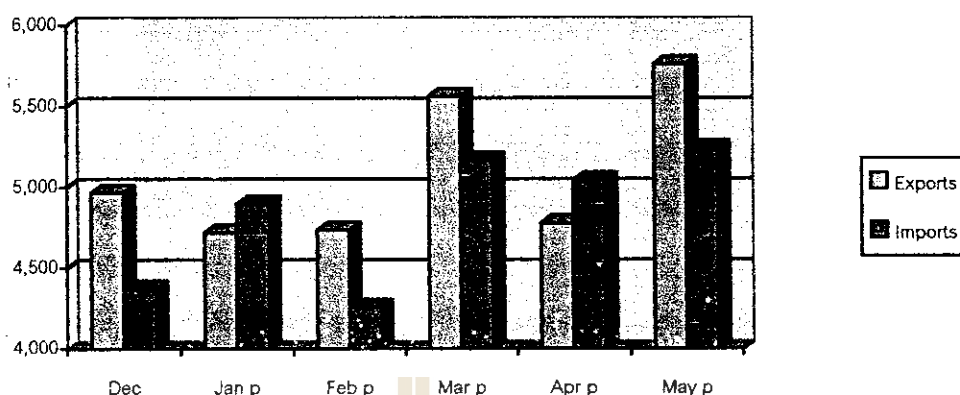
- 2) ลดต้นทุนการผลิตและปรับปรุงการส่งมอบสินค้าให้รวดเร็วยิ่งขึ้น
- 3) ยกระดับความรู้ความสามารถของบุคลากรภาคอุตสาหกรรม
- 4) สร้างพันธมิตรทางการผลิตและการค้ากับธุรกิจทั้งในประเทศและประเทศคู่ค้าเพื่อให้สามารถเจาะและขยายช่องทางการตลาดได้มากขึ้น
- 5) ปรับไปสู่การผลิตที่ลดมลภาวะจากอุตสาหกรรมด้วยการจัดเขตอุตสาหกรรมเฉพาะประเภทเพื่อให้สามารถจัดระบบบำบัดมลพิษได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) กระจายการผลิตไปสู่ส่วนภูมิภาคและชนบทเพื่อให้มีแหล่งจ้างงานรองรับแรงงาน
- 7) การจัดตั้งสำนักงานส่งเสริม SMEs
- 8) การจัดตั้งกองทุนส่งเสริม SMEs เพื่อเป็นกองทุนเชิงนโยบายสนับสนุนการใช้จ่ายในเรื่องการส่งเสริมพัฒนา SMEs
- 9) การจัดทำนโยบายและแผนส่งเสริม SMEs ตลอดจนการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก 7 กลยุทธ์ในการสร้างและพัฒนา SMEs ให้มีประสิทธิภาพดังนี้
  - กลยุทธ์ที่ 1 การยกระดับขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยีและการจัดการ
  - กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรบุคคล
  - กลยุทธ์ที่ 3 การสร้างและขยายโอกาสด้านการตลาด
  - กลยุทธ์ที่ 4 การเพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงินและสร้างกลไกเสริมทางการเงินเพื่อสนับสนุน SMEs
  - กลยุทธ์ที่ 5 การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ
  - กลยุทธ์ที่ 6 การพัฒนาวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน
  - กลยุทธ์ที่ 7 การสร้างความเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจครบวงจร

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ดุลการค้า (Trade Balance) เป็นผลต่างสุทธิระหว่างมูลค่าสินค้าออก เอฟ.โอ.บี. (ราคาไม่รวมค่าระวางและประกันภัยสินค้า) กับมูลค่าสินค้าเข้า ซี.ไอ.เอฟ. (ราคาที่รวมค่าระวางและประกันภัยสินค้า) ที่ได้ปรับตามค่านิยมของดุลการชำระเงินแล้ว

ดุลการชำระเงิน หมายถึง ผลสรุปของการทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Transaction) ระหว่างผู้มีถิ่นฐานในประเทศ (Resident) กับผู้มีถิ่นฐานในต่างประเทศ (Nonresident) ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง

Trade Balance (Million of US\$)

	Dec	Jan p	Feb p	Mar p	Apr p	May p
Exports	4,965	4,719	4,735	5,561	4,777	5,758
Imports	4,372	4,895	4,256	5,167	5,042	5,240
Trade Balance	593	-176	479	394	-265	518

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กล่าวถึงเศรษฐกิจของประเทศไทยในเดือนพฤษภาคม 2545 มีมูลค่าการส่งออก 5,758 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว 4.3% ซึ่งเป็นการขยายตัวอย่างต่อเนื่องตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้ามาจากสินค้าอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลัก โดยภาพรวมการส่งออกในด้านปริมาณขยายตัวเพิ่มขึ้น 17% ขณะที่มูลค่าการนำเข้า 5,240 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่งผลทำให้ดุลการค้าเกินดุล 518 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การส่งออกจะขยายตัวเพิ่มมากขึ้นยังแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง ส่วนดุลบริการและบริจาคเกินดุลลดลงตามรายรับจากการท่องเที่ยวที่ลดลง เนื่องจากเป็นช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว รวมทั้งมีการจ่ายเงินปันผลค่อนข้างสูง ดุลบัญชีเดินสะพัด เกินดุล 564 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดุลการชำระเงินเกินดุล 563 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐที่อ่อนลงจะทำให้อำนาจต่อรองของผู้นำเข้าน้อยลง ส่งผลให้แนวโน้มราคาสินค้าส่งออกดีขึ้น แนวโน้มการส่งออกของไทยไปยังตลาดหลักคือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ยุโรป และอาเซียน มีทิศทางที่ดีขึ้นจากที่เคยติดลบมาเรื่อยๆ ก็มีอัตราการขยายตัวติดลบลดลง ในขณะที่บางตลาดได้พลิกสถานการณ์จากการขยายตัวติดลบมาเป็นบวก

(รายละเอียดข้อมูลดุลการชำระเงิน ปรากฏดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 : คุณลักษณะการเงิน (สรุป) (ดอลลาร์ สหรัฐ)

(หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

	2002			
	Jan p	Feb p	Mar p	Apr p
1 สินค้าออก เอฟ.โอ.บี.	4,719	4,735	5,561	4,777
1 (%การเปลี่ยนแปลง)	-6.4	-8.1	-4.6	1.1
2 สินค้าเข้า ซี.ไอ.เอฟ.	-4,895	-4,256	-5,167	-5,042
3 (%การเปลี่ยนแปลง)	-8.0	-13.7	-9.3	3.8
4 คุณการค้า	-176	479	394	-265
5 คุณบริการ รายได้ และเงินโอน	502	550	52	146
6 รายรับ	1,510	1,562	1,547	1,570
7 รายจ่าย	-1,008	-1,012	-1,495	-1,424
8 คุณบัญชีเดินสะพัด	326	1,029	446	-119
9 คุณบัญชีเงินทุน	-24	-981	-480	6
10 ภาคเอกชน	-1,020	-1,048	-86	-332
11 ภาคทางการ	-9	18	-456	2
12 ธนาคารแห่งประเทศไทย 1/	1,005	49	62	396
13 ความคลาดเคลื่อนสุทธิ	615	49	-93	348
14 คุณการชำระเงิน	917	97	-127	295

1/ รวมการกู้ยืมและธุรกรรมซื้อขายเงินกับสถาบันการเงินต่างประเทศของธนาคารแห่งประเทศไทย
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

เป็นที่ยอมรับกันว่าสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของคน แต่สภาพแวดล้อมที่คนเราปรารถนาและต้องการนั้นในปัจจุบัน ได้ถูกทำลายลงด้วยฝีมือมนุษย์ ที่นับวันจะกลายเป็นปัญหาที่รุนแรงและส่งกระทบต่อเนื่องกันไปทั่วโลก สำหรับสภาพแวดล้อมของคนไทยเมื่อเปรียบเทียบในช่วงก่อนเกิดวิกฤตและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ โดยใช้ดัชนีวัดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านที่อยู่อาศัยและการได้รับบริการสาธารณสุขโลก ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านสิ่งแวดล้อม อาจสรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมของคนไทยเมื่อพิจารณาจากความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและการได้รับบริการสาธารณสุขโลกพบว่ามีแนวโน้มดีขึ้นมาก ขณะที่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ยังคงมีปัญหาในหลายด้านทั้งปัญหามลพิษทางน้ำ อากาศ เสียง และขยะในตัวเมือง และปัญหาเรื่องป่าไม้และน้ำเสียในเขตชนบท

ดังนั้น ในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมเพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน นั้นจำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีการประสานความร่วมมือและร่วมทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมรอบตัวให้อยู่ในสภาวะที่ดี มีความมั่นคงในด้านที่อยู่อาศัย มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและมีคุณภาพ ขณะเดียวกันควรร่วมกันขยายผล “ความอยู่ดีมีสุข” ให้บังเกิดขึ้นกับกลุ่มคนทุกกลุ่มทั้งในเขตเมืองและชนบททั่วประเทศด้วยการร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวให้ดีขึ้นเพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน

สภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อคนและสังคมปรากฏดังตารางต่อไปนี้
 ตารางที่ 4 พื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย

หน่วย : ล้านไร่

ภาค	ปี 2504		ปี 2541		พื้นที่ถูกทำลาย*
	พื้นที่	สัดส่วน	พื้นที่	สัดส่วน	
เหนือ	72.67	68.54	45.66	43.06	37.01
ตะวันออกเฉียงเหนือ	44.31	41.99	13.11	12.43	31.20
ใต้	22.28	52.91	10.03	23.81	12.26
ตะวันออก	18.25	41.89	7.58	17.15	10.94
ประเทศ	13.23	57.98	4.69	20.57	8.54
	171.02	53.33	81.07	25.28	89.95

หมายเหตุ : * พื้นที่ถูกทำลายตั้งแต่ปี 2504-2541

ที่มา : ส่วนศูนย์ข้อมูลกลาง กรมป่าไม้

ตารางที่ 5 ความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดินของภาคต่าง ๆ

ระดับความรุนแรง	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	ทั้งประเทศ
ปานกลาง	12.75	2.94	7.21	1.18	24.08
รุนแรง	2.50	0.20	0.22	0.45	3.37
รุนแรงมาก	8.68	0.33	1.00	2.93	12.94
รวม (ล้านไร่)	23.93	3.47	8.43	4.56	40.39
(%)	(59.2)	(8.6)	(20.9)	(11.3)	(100)
พื้นที่ภาค (ล้านไร่)	107	105.53	63.96	44.2	320.69

หมายเหตุ : 1) รุนแรงปานกลาง พื้นที่นี้มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ผลผลิตต่ำ ควรมีมาตรการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ปลูกพืชไร่ พืชสวน ไม้ผล ไม้ยืนต้นและสวนป่า

2) รุนแรง พื้นที่นี้หากจะใช้ทำการเกษตรต้องมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างเคร่งครัด

3) รุนแรงมาก พื้นที่นี้ไม่เหมาะต่อการเกษตรควรกันไว้ปลูกป่า/ไม้ยืนต้น

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 6 สถานการณ์มลพิษทางน้ำ ปี 2539-2541

แหล่งน้ำ	ค่ามาตรฐาน	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541
แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง				
ออกซิเจนละลายน้ำ (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่ต่ำกว่า 2.0	0.7	0.5	1.0
บีโอดี (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่เกิน 4.0	6.2	3.1	2.8
แบคทีเรีย (mpn/100 มิลลิลิตร)	-	85,000	46,000	14,500
แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง				
ออกซิเจนละลายน้ำ (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่ต่ำกว่า 2.0	1.2	0.9	1.3
บีโอดี (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่เกิน 4.0	2.0	2.4	2.0
แบคทีเรีย (mpn/100 มิลลิลิตร)	-	10,000	41,000	2,400

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 7 อัตราการเกิดคดี (จำนวนรายต่อประชากร 100,000 คน)

ประเภทความผิด	2539	2540	2541
1. คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ (รับแจ้ง)	13.44	13.86	15.36
2. คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ (รับแจ้ง)	39.07	40.59	43.66
3. คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (รับแจ้ง)	82.57	86.34	106.46
4. คดีรัฐเป็นผู้เสียหาย (จับได้)	503.03	513.20	586.96

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ธนาคารแห่งประเทศไทยเปิดเผยถึงแนวโน้มภาระหนี้สาธารณะของประเทศว่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากปัจจุบันอยู่ที่ประมาณ 55% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (จีดีพี) ซึ่งเป็นระดับค่อนข้างสูงจึงนับเป็นความเสี่ยงต่อประเทศในระยะปานกลาง แต่เชื่อว่ายังอยู่ในวิสัยที่สามารถจะจัดการให้ฐานะการคลัง หนี้สาธารณะและภาระหนี้กลับสู่สมดุลได้ แต่ควรขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่มจากปัจจุบันอยู่ที่ 7% เป็น 10% และปฏิรูประบบข้าราชการดูแลบุคคลากรให้ไม่เกิน 5% เพื่อควบคุมรายจ่ายประจำไม่ให้ขยายตัวมากเกินไปจะช่วยลดความเสี่ยงทางการคลังให้น้อยลงได้ นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงจากการดำเนินงานของบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) หากอัตราการได้คืนของสินทรัพย์ไม่เป็นไปตามเป้า แม้หลายฝ่ายคาดว่า บสท. จะไม่มีความเสียหายเนื่องจากรับโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพในราคาที่ดีมาก แต่การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินทรัพย์ด้วยคุณภาพยังจำเป็นต้องลดความเสี่ยงดังกล่าว ทั้งยังมีความเสี่ยงจากการกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่นหากไม่สามารถโอนงานไปให้กับองค์กรปกครองท้องถิ่น (อปท.) ได้ และ อปท. นำรายได้ไปใช้จ่ายมากขึ้น ขณะที่รายจ่ายที่รัฐบาลประมาณการไม่ลดลงจะทำให้ขนาดของภาครัฐใหญ่ขึ้นรัฐจึงควรเร่งจัดการถ่ายโอนงานและ โอนคนให้สอดคล้องกับรายได้ที่จัดสรรไปให้กับอปท. นักเศรษฐกร กระทรวงการคลัง กล่าวว่า การขาดดุลจะสูงสุดเฉพาะในปีนี้นั้นและจะลดลงเรื่อยๆ โดยเข้าสู่สมดุลได้ในปี 2551 เป็นอย่างช้า ภาระหนี้ต่อจีดีพีประมาณจะไม่เกิน 16% เพื่อรักษางบลงทุนให้อยู่ในระดับ 21-22% ของจีดีพีประมาณและรักษาระดับหนี้สาธารณะต่อจีดีพีไม่ให้สูงเกิน 60% ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) กล่าวว่า การแก้ปัญหาหนี้เสียที่หลายฝ่ายเป็นห่วงนั้น ถ้าดูตัวเลขรวมตั้งแต่ปี 2541 มีมากถึง 2.6 ล้านล้านบาท มีการปรับโครงสร้างหนี้ไปแล้ว 1.41 ล้านล้านบาท แต่ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมามีการไหลกลับมาเป็นหนี้อีกครั้ง 6.3 แสนล้านบาท ทำให้สิ้นเดือนมิถุนายน 2545 มีหนี้เสียทั้งหมดเหลือ 1.78 ล้านล้านบาท โดยได้มีการกระจายไปไว้ที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) 7.2 แสนล้านบาท และอยู่กับเอเอ็มซีของรัฐ 3.7 แสนล้านบาท ซึ่งในส่วนสุดท้ายนี้รัฐได้นำเข้าไปรวมในการออกพันธบัตร 7.8 แสนล้านบาทแล้ว จึงถือว่าเป็นการแก้ปัญหาอย่างครบวงจร นักวิชาการสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) กล่าวว่าธนาคารแห่งประเทศไทยค่อนข้างมองภาพหนี้สาธารณะในแง่บวก โดยได้ประเมินว่าหนี้สาธารณะอาจเพิ่มขึ้นถึง 60% ได้ เนื่องจากหนี้รัฐวิสาหกิจที่ผูกเป็นงบผูกพันไม่สามารถคาดเดาได้

ตารางที่ 8 โครงสร้างงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2545 และ 2546

โครงสร้างงบประมาณ	2545	อัตราการเปลี่ยนแปลง	2546	อัตราการเปลี่ยนแปลง
1. วงเงินงบประมาณรายจ่าย	1,023,000.0	12.4	999,900.0	-2.3
ก. รายจ่ายประจำ	773,714.1	13.9	753,545.0	-2.6
สัดส่วนต่องบประมาณ (%)	75.6		75.4	
ข. รายจ่ายลงทุน	223,617.0	2.3	211,403.2	-5.5
สัดส่วนต่องบประมาณ (%)	21.9		21.1	
ค. ชำระคืนต้นเงินกู้	25,668.9	111.5	34,951.8	36.2
สัดส่วนต่องบประมาณ (%)	2.5		3.5	
2. ประมาณการรายได้	823,000.0	2.2	825,000.0	0.2
สัดส่วนต่อจีดีพี (%)	15.5		14.8	
3. คุลงบประมาณ	200,000.0	90.5	174,900.0	-12.6
สัดส่วนต่อจีดีพี (%)	3.8		3.1	
4. ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)	5,309,200.0	4.1	5,588,800.0	5.3

ที่มา : สำนักงานงบประมาณ

ตารางที่ 9 หนี้สินเกษตรกรจังหวัดนครราชสีมา ปี 2544-2545
จำแนกตามจังหวัด แหล่งเงินกู้ และปีเพาะปลูก

ประเภทแหล่งเงิน กู้	ชื่อแหล่งเงินกู้	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนเกษตรกร (คน)
นอกระบบ	ญาติพี่น้อง	4,562,574.66	533,568
	พ่อค้าท้องถิ่น ท้องถิ่น	83,048,522.67	533,568
	เจ้าของที่ดิน/นายทุน	64,151,568.00	533,568
	เจ้าของโรงงาน โรงสี	8,937,012.51	533,568
	เพื่อนบ้าน	13,383,415.26	533,568
รวมนอกระบบ		174,083,093.10	2,667,840
ในระบบ	กลุ่มเกษตรกร	11,718,969.93	533,568
	ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	1,346,125,044.00	533,568
	ธนาคารพาณิชย์	31,714,931.43	533,568
	ธนาคารออมสิน	4,641,736.05	533,568
	สหกรณ์	323,848,218.40	533,568
	อื่น ๆ (ระบุ)	42,139,561.23	533,568
	รวมในระบบ		1,760,188,461.04
รวมทั้งหมด		1,934,271,554.14	5,869,248

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้ม สลายของท้องถิ่นชนบท

บรรยากาศโดยภาพรวมของท้องถิ่นชนบทภายในประเทศไทยพบว่าชุมชนส่วนใหญ่มีผู้นำที่มีลักษณะความเป็นผู้นำสูงทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งในแง่การแก้ไขข้อขัดแย้งในชุมชนและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สาธารณสมบัติของชุมชน ชุมชนส่วนใหญ่มีการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ และขาดความสามารถในการต่อรองในการซื้อขายผลผลิตของชุมชน ลักษณะความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นที่สุดในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะเครือญาติซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมความสัมพันธ์ในด้านการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ของชุมชนมีแนวโน้มจะลดลงเรื่อย ๆ ในด้านโครงสร้างขององค์กรบริการจัดการในชุมชนส่วนใหญ่แล้วองค์กรชุมชนอื่น ๆ จะอยู่ภายใต้การบริหารและจัดการของคณะกรรมการหมู่บ้าน แต่ชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดระบบการตรวจสอบประเมินความคุ้มค่า ความเหมาะสมของทุกกิจกรรมที่ได้รับงบประมาณจากทางราชการ ในด้านการแบ่งงาน แบ่งความรับผิดชอบของชุมชนมีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะรวมศูนย์อยู่ที่ผู้ใหญ่บ้าน โอกาสที่จะได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกันจึงมีน้อย ในขณะที่ความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนลดลงแต่กลับมีค่านิยมการบริโภคเพิ่มขึ้น สมาชิกชุมชนคนรุ่นใหม่ มักจะละทิ้งชุมชนไปทำงานในตัวเมืองปล่อยให้ผู้สูงอายุและเด็กอยู่ในชุมชนทำให้ความสามารถในด้านการผลิตลดลง ปัจจัยการผลิตต้องพึ่งพาจากภายนอกทั้งหมด และที่สำคัญยิ่งปัจจุบันชุมชนกำลังละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเครื่องค้ำจุนความอยู่รอดของชุมชน อย่างไรก็ตาม การที่ขนาดของเมืองได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยขาดการวางแผนขณะที่เครื่องมือในการบริหารเทศบาล สุขาภิบาลในปัจจุบันยังไม่เพียงพอที่จะสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งแตกต่างจากชนบทที่นับวันยังมีขนาดเล็กและค่อยค่าลงตามลำดับ

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในช่วง 30 ปีที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรม จนกระทั่งเปลี่ยนมาเป็นสังคมสารสนเทศซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความคิดและค่านิยมของคนไทย เมื่อเข้าสู่ยุคสารสนเทศปรากฏว่า การดำเนินชีวิตของคนไทยเป็นไปอย่างเร่งรีบมีการบริโภคผ่านสังคมสารสนเทศจนส่งผลให้คนไทยขาดการถ่วงรอกทั้งในด้านความถูกต้อง สาระประโยชน์และศีลธรรม นอกจากนี้ยังปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมช่วยกันผลิตมาเป็นสังคมบริโภคนิยม ทำให้คนไทยมีความต้องการทางด้านวัตถุมากขึ้นทั้งยังมีการถ่ายทอดค่านิยมและความต้องการไปสู่ลูกหลานอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันการที่เปลี่ยนจากสังคมธรรมนิยมาเป็นสังคมบริโภคนิยมทำให้สังคมไทยดั้งเดิมที่เคยยึดถือความถูกต้อง ตลอดจนความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีซึ่งเคยใช้เป็นเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตนั้นได้เปลี่ยนไปสู่วัตถุ

นิยมที่ยึดสินค้าและคุณภาพสินค้าเป็นหลัก ส่วนการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่พึงพิงสิ่งแวดล้อมได้ปรับเปลี่ยนไปสู่การทำลายสภาพแวดล้อมเพื่อสนองความต้องการ โดยละเอียดประโยชน์และความงามตามธรรมชาติ นอกจากนี้ยังพบว่า “กระแสโลกาภิวัตน์” ได้ส่งผลให้คนไทยหันไปยกย่องและทำตามแบบอย่างวัฒนธรรมของชาติตะวันตกรวมถึงหันไปนิยมสินค้าและการดำรงชีวิตแบบต่างชาติ สำหรับสิ่งที่สำคัญที่ถือว่ามียุทธผลสูงสุดต่อการสร้างค่านิยมของคนไทยก็คือสื่อมวลชน โดยสามารถเปลี่ยนวิธีการสร้างค่านิยมของไทยได้อย่างสิ้นเชิงจากที่เคยมีการถ่ายทอดภาษา ค่านิยมและเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านทางบรรพบุรุษ มาเป็นการปลุกฝังผ่านทางสื่อต่าง ๆ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกิน เป็นต้น

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่นประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลมุงจีเหล็ก อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีประวัติความเป็นมาในสมัยก่อนมีต้นมะพลับขึ้นอยู่มากในบริเวณหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามต้นไม้โดยเรียกสั้น ๆ ว่า “พลับ” และสมัยก่อนชาวบ้านยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้จึงใช้วิธีบอกเล่าสืบต่อกันมาและเรียกขานกันมาจนถึงปัจจุบัน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1) ทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านพลับเป็นไปในลักษณะกระจายตัวตามพื้นที่ทางกรเกษตรและถนนสายหลัก โดยมีอาณาเขตติดกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบล โนนคำ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบล ไคราช
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบล ไค้งยาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลเสมา

2) ประชากร

จำนวนประชากรในหมู่บ้านพลับมีทั้งหมด 217 คน เป็นชาย 105 คน เป็นหญิง 112 คน

3) ระบบสาธารณูปโภค ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ถนนคอนกรีต ร้านค้าสถานีอนามัย เป็นต้น

4) การประกอบอาชีพ

ทำนา 14 ครอบครั้ว รับราชการ 3 ครอบครั้ว

ค้าขาย 6 ครอบครัว รับจ้าง 17 ครอบครัว

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ สำหรับอาชีพอื่น ได้แก่ ค้าขาย และรับจ้าง

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยสังเกตได้จากการทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ สำหรับวัฒนธรรมประเพณีที่เด่นของหมู่บ้านคือ “พิธีเรียกขวัญ” ซึ่งเป็นเทศกาลที่กระทำเพื่อรำลึกถึงบุญคุณของแม่โพสพ โดยการทำหุ่นฟางและใช้ข้าวเหนียวค้ำปองงาปั้นเป็นเครื่องใช้ในการทำนา โดยให้ผู้ที่เกิดในปีเดียวกับสัตว์ที่ไม่กินข้าวเป็นผู้กระทำพิธีและ “พิธีทำทองข้าว โดยการทำขนม ของเปรี้ยว คาวหวาน ใส่ในกระทงไปไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งของกระทงนา สำหรับภาษาที่ใช้คือ ภาษาไทยโคราช

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงชีเหล็ก อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในช่วงแรกพบว่า ประชาชนยังไม่เข้าใจและไม่มีความรู้เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านแต่หลังจากที่ได้รับการอบรมจากผู้รู้และพัฒนากรอำเภอทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกองทุนหมู่บ้านมากขึ้น

2) เงิน 1 ล้านบาท เมื่อหมู่บ้านพลับได้รับการจัดสรรเงินกองทุน 1 ล้านบาท จากรัฐบาลก็นำมาจัดสรรให้กับประชาชนในหมู่บ้านตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล โดยปล่อยกู้ให้กับสมาชิกกองทุนทั้งหมด 49 ราย เป็นจำนวนเงิน 946,000 บาท โดยปล่อยกู้ตั้งแต่รายละ 6,000 บาท จนถึง 20,000 บาท

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน ชาวบ้านพลับได้ทำการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ โดยคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในหมู่บ้าน โดยมีรายชื่อดังต่อไปนี้

รายชื่อคณะกรรมการ	ตำแหน่ง	การศึกษา
1. นายสวิง ทองทั้งใบ	ประธานกรรมการกองทุน	ม.3
2. นายวุฒิชัย เร่าสูงเนิน	รองประธานกรรมการกองทุน	ป.6
3. นายสุวิทย์ แสงวงสุข	เลขานุการ	ม.6
4. นางพิศุต ญวนกระโทก	เหรัญญิก	ม.6
5. นางปลั่ง แหม่มสูงเนิน	กรรมการ	ป.4
6. นางสินวล เลิศจันทิก	กรรมการ	ป.4
7. นางสมหมาย เจกสูงเนิน	กรรมการ	ป.4
8. นางประภา เวบสูงเนิน	กรรมการ	ป.4
9. นายทองอยู่ แหม่มสูงเนิน	กรรมการ	ป.4
10. นายบุญธรรม ทำดี	กรรมการ	ป.4
คณะกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้องมีดังนี้		
1. นายวิทยา กามนต์	นายอำเภอ เป็นประธานอนุกรรมการ	
2. นายมารุต วัฒนกรณา	ปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายปกครองและพัฒนา	
3. นายนิพนธ์ เฟื่องประสม	ปลัดเทศบาลตำบลสูงเนิน อนุกรรมการ	
4. นางอภิรดี พิณปรุ	ปลัดเทศบาลตำบลกุดจิก	
5. นายสุรเดช พลทม	ปลัดเทศบาลตำบลกุดจิก อนุกรรมการ	
6. นายวรภักดิ์ ชีระวัฒน์	สาธารณสุขอำเภอสูงเนิน อนุกรรมการ	
7. นายกำพล ฤทธิรักษา	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอสูงเนิน อนุกรรมการ	
8. นายรัชชาติ กิริวัฒน์ศักดิ์	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด อนุกรรมการ	
9. นายบัญญัติ แสนจันทร์พิไชย	ผู้จัดการธนาคารออมสินสาขาออมสิน อนุกรรมการ	
10. นายเอื้อ อุ่นรัมย์	ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การ เกษตรสาขาสูงเนิน อนุกรรมการ	

ให้คณะกรรมการสนับสนุนและตีความการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอมีอำนาจดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์เตรียมประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงนโยบายหลัก การสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนการสร้างจิตสำนึก ของประชาชนและชุมชน
  2. ประชาสัมพันธ์ เพื่อกระบวนการเรียนรู้ในช่วงที่มีการเตรียมความพร้อมและ การดำเนินงานบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  3. ประชุมชี้แจงผู้นำและชุมชนเมืองให้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้งและบริหารกอง ทุนตามระเบียบของคณะกรรมการกำหนด
  4. สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของกองทุน ประเมินความพร้อมของกอง ทุนให้จังหวัดทราบ
  5. สนับสนุนติดตามและรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในอำเภอให้ จังหวัดทราบตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
  6. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ สนับสนุนระดับอำเภอ
  7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการระดับจังหวัดมอบหมาย
- 4) เงินที่ผู้ชำระคืน กองทุนหมู่บ้านพลับ ปัจจุบันยังไม่ได้รับชำระเงินกู้แต่อย่าง ใด เนื่องจากยังไม่ครบกำหนดตามสัญญา
- 5) ผู้สมัครขอกู้ กองทุนหมู่บ้านพลับทำการรับสมัครสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้ง หมด 62 คน ซึ่งมีสมาชิกขอกู้เป็นจำนวน 49 ราย ทั้งนี้ในการปล่อยกู้เป็นไปตามระเบียบกองทุน หมู่บ้านพลับ

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

- 1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน ในการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้าน พลับเป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน โดยพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการที่ผู้กู้ขอ กู้
- 2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า ไม่มีบุคลากรที่เชี่ยวชาญในการทำ บัญชีเนื่องจากไม่มีประสบการณ์ในด้านการทำบัญชีมาก่อน แต่ก็ทำได้เนื่องจากได้รับการอบรม จากพัฒนากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) กระบวนการรับชำระหนี้ กองทุนหมู่บ้านพลับได้กำหนดระยะเวลาในการ ชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยภายใน 1 ปี นับจากวันที่ปล่อยกู้ โดยผู้กู้จะต้องนำเงินมาชำระภายใน ระยะเวลาที่กำหนด มิฉะนั้น ผู้กู้จะต้องเสียค่าปรับในอัตราร้อยละ 0.50 บาทต่อวัน เว้นผู้กู้รับ อนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

- 1) ผลโดยตรง ทำให้ชาวบ้านเข้าถึงแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และสามารถนำเงินไปลงทุนตามโครงการที่เสนอได้แต่ในขณะเดียวกันคณะกรรมการก็ไม่สามารถควบคุมการใช้เงินของผู้กู้ได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอได้
- 2) ผลกระทบโดยตรง ทำให้ชาวบ้านนำเงินไปพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการประกอบอาชีพได้ดีกว่าเดิม
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม คือ กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งขึ้นในระดับหนึ่ง อีกทั้งยังทำให้ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้และมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทชุมชนเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

ประสบการณ์ในการดำเนินงานกิจการของผู้กู้ โดยส่วนใหญ่ผู้กู้จะมีประสบการณ์ในการดำเนินการอยู่แล้วทำให้ไม่มีปัญหาในการประกอบอาชีพ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

จำนวนเงินที่ได้จากการกู้เงินกองทุน ทางคณะกรรมการได้พิจารณาจัดสรรและอนุมัติวงเงินให้ผู้กู้ตามความเหมาะสมและความสามารถในการดำเนินการของโครงการที่ขอ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย การทำกิจการของสมาชิกผู้กู้เงินส่วนใหญ่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้ขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุน มีบางรายเท่านั้นที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ แต่บุคคลเหล่านั้นมีความรู้ความสามารถในการนำเงินมาชำระหนี้ได้ตรงตามกำหนด เพราะผู้ที่ผ่านการปล่อยกู้นั้นได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการแล้ว

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

- 1) ผลโดยตรง ทำให้ผู้กู้มีรายได้หรือผลผลิตมากขึ้นจากการดำเนินงานกิจการของผู้กู้ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ
- 2) ผลกระทบโดยตรง ผู้กู้สามารถขยายกิจการส่งผลให้ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวดีกว่าเดิม เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม ทำให้ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้เพิ่มขึ้นอีกระดับหนึ่ง อีกทั้งผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในการดำเนินงานกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพ ทำนา ทำไร่ ทำสวน ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ รับเหมา สรุปได้ดังนี้

3.1 กรณีที่ 1 นางสาวระวีวรรณ ถินสูงเนิน ได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านพลับเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2544 เป็นเงิน 20,000 บาท เพื่อนำไปประกอบอาชีพการทำนา เนื่องจากมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรมาก่อน โดยนำเงินกู้ไปใช้จ่ายดังนี้คือ ซื้อพันธุ์ข้าว ซื้อปุ๋ย ซื้อยาปราบศัตรูพืช ค่าเก็บเกี่ยวข้าว และอื่นๆ คาดว่าจะมีรายรับจากการขายผลผลิต เป็นเงิน 36,000 บาทต่อปี จากการทำนา 10 ไร่

3.2 กรณีที่ 2 นายอคม คินขุนทด ได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2544 เป็นเงิน 20,000 บาท เพื่อนำไปประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้าง เนื่องจากผู้กู้มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพมาก่อน โดยนำเงินกู้ไปใช้จ่ายดังนี้คือ สรรองจ่ายค่าแรงคนงาน ซื้ออุปกรณ์รับเหมางานก่อสร้าง เช่น ซื้อสว่านไฟฟ้า เลื่อยไฟฟ้า หินเจีย เป็นต้น คาดว่าจะมีรายรับจากการรับเหมาเป็นเงิน 10,000 – 20,000 บาทต่อเดือน

3.3 กรณีที่ 3 นางแห่ง ทองทั้งใบ ได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านพลับเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2544 เป็นเงิน 20,000 บาท เพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพค้าขาย เนื่องจากภายในหมู่บ้านพลับมีร้านค้าจำนวนน้อยและผู้กู้มีประสบการณ์ในการค้าขายมาก่อน โดยนำเงินกู้ไปใช้จ่ายดังนี้คือ ซื้อสินค้าเข้าร้าน (สินค้าอุปโภคบริโภค) คาดว่าจะมีรายรับเป็นเงิน 50,000 บาทต่อปี

3.4 กรณีที่ 4 นายบุญธรรม ทำดี ได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านพลับเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 เป็นเงิน 20,000 บาท เพื่อนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ (สุกร) เนื่องจากผู้กู้มีประสบการณ์และมีพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย โดยนำเงินกู้ไปใช้จ่ายดังนี้คือ ซื้อพันธุ์ลูกสุกร ซื้อหัวอาหาร คาดว่าจะมีรายรับจากการขายผลผลิตเป็นเงิน 35,000 บาทต่อปี

4. ผลอื่นๆ ที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.1 ผลที่เกิดจากความสามัคคี ความเสียสละ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ส่งผลให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

4.2 ผลที่เกิดจากการฝากเงินสั่งจะ (เงินออม) เป็นการปลูกฝังให้ประชาชนมีนิสัยรักการออมมากขึ้น

4.3 ผลที่เกิดจากการเกิดกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ทำให้เกิดเครือข่ายขององค์กรการเรียนรู้ร่วมกันภายในชุมชน

4.4 ผลที่เกิดจากผลประโยชน์จากเงินกองทุน เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุนและได้ปิดบัญชีแล้วปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรดังนี้

- 1) เงินปันผลค่าหุ้นร้อยละ 10
- 2) เงินประกันความเสี่ยงร้อยละ 20
- 3) เงินเฉลี่ยคืนผู้ถือหุ้นร้อยละ 10
- 4) เงินตอบแทนคณะกรรมการร้อยละ 15
- 5) เงินพัฒนาอาชีพหมู่บ้านร้อยละ 10
- 6) เงินสมทบกองทุนหมู่บ้านร้อยละ 15
- 7) เงินสวัสดิการสำหรับสมาชิกร้อยละ 10
- 8) เงินที่คณะกรรมการเห็นสมควรเป็นอย่างอื่นร้อยละ 10

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

5.1.1 ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านบรรลุเป้าหมาย จากการที่เข้าไปปฏิบัติงานภายในพื้นที่หมู่บ้านพลับ ปรากฏว่าปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานกองทุนสำเร็จนั้น ได้แก่ ความสามัคคีของคนในชุมชน ความเสียสละของคณะกรรมการบริหารกองทุน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต

5.1.2 ข้อมูลขั้นพื้นฐานและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน จากการปฏิบัติหน้าที่และการเก็บข้อมูล พบว่า ภายในหมู่บ้านประชากรประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ มีความเป็นอยู่แบบพอเพียงพึ่งพาอาศัยกัน ความเข้มแข็งของหมู่บ้านสามารถวัดได้จากตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

1. มีความสามัคคีรักใคร่ปรองดอง
2. มีความซื่อสัตย์
3. รู้จักหน้าที่
4. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5. มีผู้นำที่มีความยุติธรรมและมีคุณธรรม
6. มีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ

- 5.1.3 แนวทางการพัฒนาในด้านการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ จากการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการภายในกองทุนหมู่บ้านพลับหามี ความสามัคคีและมีแผนงานพัฒนาโดยคนในชุมชนจะเกิดการพัฒนาร้อย่าง ต่อเนื่องและยั่งยืน
- 5.1.4 โอกาส ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกองทุนหมู่บ้าน จากการศึกษา พบว่า โอกาสที่ทางหมู่บ้านได้รับจะเป็นนโยบายที่ทางรัฐบาลได้ กำหนดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชนบท หากแต่ปัญหาและ อุปสรรคต่าง ๆ ไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างเต็มที่ คือ การ ประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ การสร้างความเข้าใจจากส่วนกลาง ประสิทธิภาพการบริหารงานของคนในชุมชน ความเข้าใจในนโยบาย ของคณะกรรมการและสมาชิก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลับ สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาบ้านพลับ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงจี่เหล็ก อำเภอสว่างเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมาย เพื่อทราบข้อมูลขั้นพื้นฐานและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อสรุปและแนวทางในการพัฒนาในด้านการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อวิเคราะห์โอกาส ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกองทุนหมู่บ้าน

2. วิธีการดำเนินการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลับ มีวิธีการดำเนินการดังนี้ ศึกษาสภาพ วัตถุประสงค์ นโยบายของกองทุนหมู่บ้านโดยละเอียด แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3. ผลการดำเนินการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลับ แบ่งผลการประเมินออกเป็น 2 หน่วยระบบ ได้แก่ หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A) และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ซึ่งมีผลการดำเนินการดังนี้

1. ผลการดำเนินการหน่วยระบบ A

- 1.1 ทำให้ชาวบ้านเข้าถึงแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ
- 1.2 ทำให้ชาวบ้านนำเงินไปพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการประกอบอาชีพ
- 1.3 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งขึ้นอีกทั้งทำให้ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้และมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

2. ผลการดำเนินการหน่วยระบบ B

- 2.1 ทำให้ผู้กู้มีรายได้หรือผลผลิตมากขึ้นจากการดำเนินกิจการของผู้กู้ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ
- 2.2 ผู้กู้สามารถขยายกิจการ ส่งผลทำให้ฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นยกระดับคุณภาพชีวิต

- 2.3 ทำให้ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในการดำเนินกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

4. อภิปรายผล

การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านพลับพลึงทั้ง 4 ข้อได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านบรรลุเป้าหมาย

จากการเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ พบว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านพลับพลึงบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ และการมีส่วนร่วมของประชาชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ข้อมูลขั้นพื้นฐานและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

จากการเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่และการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ พบว่า ภายในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีความเป็นอยู่แบบพอเพียงพึ่งพาอาศัยกันลักษณะเครือญาติ สำหรับความเข้มแข็งของหมู่บ้านวัดได้จากตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

1. คนในชุมชนมีความสามัคคีรักใคร่ปรองดองกัน
2. คนในชุมชนมีความซื่อสัตย์
3. คนในชุมชนรู้จักหน้าที่
4. คนในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5. ชุมชนมีผู้นำที่มีความยุติธรรมและมีคุณธรรม
6. ชุมชนมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาในด้านการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ

ความเข้มแข็งความสามัคคีของคนภายในชุมชนและความมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนช่วยให้เกิดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยมีการสร้างแผนงานโดยคนในชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 โอกาส ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ภายในกองทุนหมู่บ้านพลับ

นโยบายจากทางภาครัฐถือเป็นโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนหากแต่ปัญหาที่พบภายในหมู่บ้านพลับทำให้ภายในหมู่บ้านไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ ได้แก่ ระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ การบริหารงานของคณะกรรมการ ความเข้าใจในนโยบายของคณะกรรมการและสมาชิก

5. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

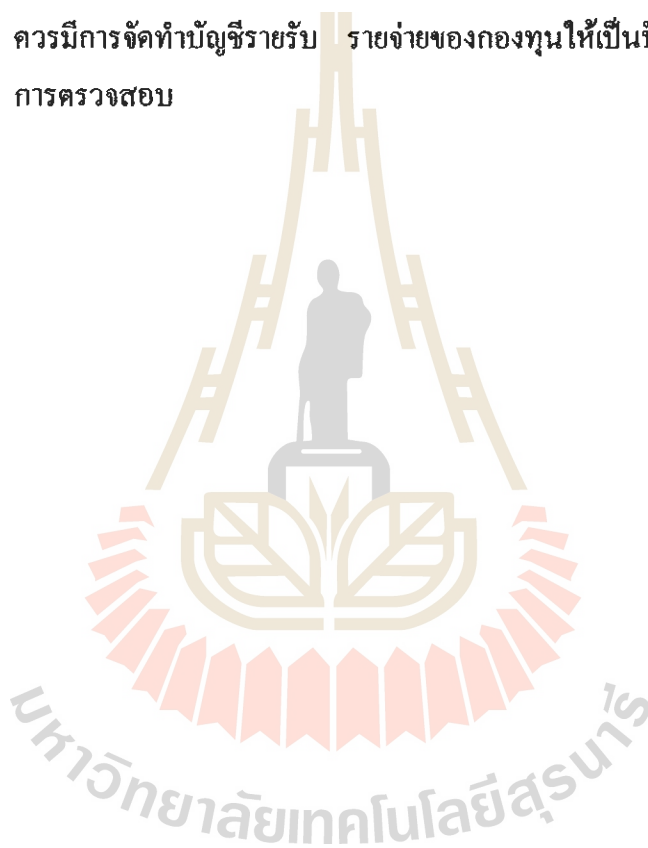
ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านควรระบุรายละเอียดต่าง ๆ ในระเบียบข้อบังคับกองทุนให้ชัดเจน เช่น แหล่งที่มาของเงินกองทุน การฟื้นฟูสภาพจากการเป็นสมาชิกของกองทุน

2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

2.1 ควรจัดให้มีการตรวจสอบภายในเพื่อค้นหาข้อผิดพลาดในการบริหารจัดการ

2.2 ทางภาครัฐควรจัดอบรมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยสามเดือนต่อครั้งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน

2.3 ควรมีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของกองทุนให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอเพื่ออำนวยความสะดวกตรวจสอบ

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพลับ. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพลับ. นครราชสีมา

พวงแก้ว ปรีชาธนาพจน์, สุเมธ เหลืองศิริมงคล และกานดา ชูเชิด. (2545). สภาพแวดล้อมของคนไทย. วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ 39 ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ 2545 : 57-66

วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล, ธีปรัตน์ วัชรานุกร และวิภา เตชะพนาคร. (2545). ความยากจนปัญหาที่สำคัญยิ่งของการพัฒนา. วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ 39 ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ 2545 : 37-44

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชุดวิชาวิจัยชุมชน. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือสารณะ. (23 สิงหาคม 2545). เคล็ดนิ้ว : 15

ทิมเผยแพร่และบริการข้อมูล สายฐานข้อมูล. (2545). คู่มือการชำระเงิน [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.boy.or.th/bothomepage/databank/EconData/Econ&Finance/tab54.asp>

เศรษฐกิจไทยปี 46 บทบาทภาครัฐลดลงภายใต้ปัจจัยเสี่ยงจากภายนอก [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.ttrc.co.th/ttrc/cgi/ticket/ticket.exe/222//86228/ttrc/thai/research/res02/jun/ltec268.htm>

สถานะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อคนและสังคม [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.nesdb.go.th/Main menu/Macro/Devindex data/dev4.html>

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.ismed.or.th/intro-ismed.quotation.html>

หนี้สินเกษตรกรทั่วประเทศ จำแนกตามจังหวัด , แหล่งเงินทุน และปีเพาะปลูก [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.nesdb.go.th/Main menu/rural/Gov po12 intranet/ASP/MSRO2003.asp>

